

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 8

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 409 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeovich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish.....	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash	20
Shakarov Zafar Gafforovich	
Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему	24
С.С. Исмаилов	
“Kreativ iqtisodiyot” va “kreativ industriya”: mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili	32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari	41
Sh.B. Donayev	
Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir	45
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish.....	49
Idirisov Alisher Otajonovich	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini.....	53
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Poverty in developing countries: new problems and solutions.....	57
Amirdjanova Sitara Sunnat kizi	
Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики	61
Вохидова Мехри Хасановна	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран	69
Буранова Лола Вахобовна	
Mamlakatimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi.....	78
Babamatov Tolib Hakimovich	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	83
S.A.Karabayev	
O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari	90
Yusupov Aziz Shuxratovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	95
Gulbayeva Feruza Islamovna	
Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	102
Sherov Alisher Bakberganovich	
Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili	107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi	
O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	111
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций.....	116
Умида Юлдашева	
Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях.....	120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович	

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda klaster tizimini joriy qilish jarayonlari.....	132
Ziyadullayev G'ayrat Umidulla o'g'li	
Hududlar soliq salohiyatini oshirishda soliq risklarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari	138
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
O'zbekistonning xalqaro bozordagi faoliyatini kengaytirishda marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi.....	144
Shadieva Madina Djaloliddin qizi	
Xususiy tadbirkorlik va kichik biznes subyektlarining rivojlanish tendensiyalari.....	148
Jumanazarova Z.K.	
Xalqaro savdoning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri	154
Rashidov Bekzod Ulug'bek o'g'li, Isayev Laziz Baxtiyorovich	
Oliygochlarni optimallashtirishda sinergiya samarasiga erishish yo'llari	158
Adizov Sanjar Rashidovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida bank tizimining barqarorligini ta'minlash asosida aholi kambag'allik darajasini qisqartirish	165
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li, Xoliyoro Shoxista Qahramon qizi	
Концептуальная основа маркетинга в социальных сетях в туризме.....	174
Касимова Зилова Гуламиддиновна	
O'zbekistonda don mahsulotlari klasterlarida ishlab chiqarish va xo'jalik faoliyatini rivojlantirish	182
Alimov G'ayratjon Abduraxmon o'g'li	
Актуальные проблемы и пути решения приватизации государственного имущества в узбекистане	186
Шахзод Сайдуллаев	
Ttijorat bank daromadlaridagi risklarni baholash va boshqarishni takomillashtirish	192
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyatini oshirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	196
Quyjanov Xurshid Abdullayevich	
Tashkilotning moliyaviy natijalarini hisobga olishda auditni takomillashtirish masalalari	200
Bakayev Xurshid Maxmudovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi o'rni va ahamiyati	206
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Анализ международного опыта в сфере тепличного овощеводства	214
Нурутдинова Зухра Алишеровна	
Hududda turizm xizmatlarini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalarining mohiyati	220
Madaminova Sanobar Askarovna	
Hududning iqtisodiy o'sishini "yashil" iqtisodiyot asosida shakllantirishning nazariy asoslari	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
Davlat tibbiy sug'urta jamg'armasi faoliyati tahlili.....	230
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	234
Uzakova Umida Ruziyevna	
O'zbekistonda turistik majmualarni boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va yondashuvlarining metodologik jihatlarini.....	241
Xomidov Qaxxorali Qurbonali o'g'li	
Aktiv va reaktiv quvvatlari tushunchasi va ularni soliqqa tortishdagi mavjud muammolar	247
Boykabilov Bahodir Mustafayevich	

Kichik sanoat zonalari korxona va mahsulotlar raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuv	251
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Investitsion jozibadorlikni baholashning uslubiy jihatlari	255
N.N.Zikrillayev	
Hududlarda turizm tarmoqlari infratuzilmasi va uni rivojlantirishni boshqarishning metodologik jihatlari	263
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
The connection of legal protection of geographical indications and state's economic growth	268
Almosova Shahnoza Sobirovna	
Kichik biznesning integratsiyalashuv mexanizmlarini shakllantirish	273
Israilov Rustam Ibragimovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari	277
D.D. Suvanova	
Оптимизация маркетинговой деятельности вузов узбекистана для привлечения абитуриентов	283
Шамшиева Наргизахон Носирхужа кизи	
Davlat budjetidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	290
Xannarov Komiljon Karimovich	
Tijorat banklarida transformatsiyalashuv jarayonlarining tahlili	296
Yoqubov Murodjon Valibekovich	
Роль инновационных инфраструктур в обеспечении конкурентоспособности промышленных предприятий	302
Каримов Хожакбар Махамаджон угли	
O'zbekiston qishloq xo'jaligida Osiyocha ishlab chiqarish usuliga asos solinishi	306
Abdulla Abduqodirov	
Kichik biznes korxonalari ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilish yo'llari	312
Nasrullayev Feruz Furqatovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy adolat – barqaror rivojlanish kafolati	318
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
“Istiqlol” memhonxonasi reklama faoliyati tahlili	322
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda asosiy belgilovchi omillar	328
Xaydarov Xurshidbek Latipjonovich	
Enhancing Industrial Efficiency through Integrative Sustainability Approaches	334
Kholmukhamedova Feruza	
Современные способы получения нефтяных битумов	338
Юлдашев Норбек Худайназарович, Махмудов Мухтор Жамолович, Комолов Руслан Илхомбекович	
O'zbekistonda agrobiznes orqali hududlarni rivojlantirish masalalari	342
Islomov Jamshed Davronovich	
Зарубежный опыт трансформации железнодорожной транспортной системы	347
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat xususiy sherikligini tashkil etishning mintaqaviy xususiyatlari	351
Qurbanov Jumanazar Omonovich	
Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish hamda hisob siyosatini shakllantirish	354
Uzakov Utkir Abdusattarovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	357
Gulbayeva Feruza Islamovna	

Ta'lim muassasalarida namunaviy shtat, jadvallarni tuzish tartiblarini takomillashtirish	364
Ortiqov Xamroqul Abdumajidovich	
Mamlakatimizda turizm sohasini istiqbolda rivojlantirishga ta'sir etuvchi ekzogen omillar tahlili	369
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining masofaviy va boshqa xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish masalalari.....	378
Ortiqov Oybek Abdullayevich	
Transport infratuzilmasining xususiyatlari.....	390
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Asosiy vositalarni xalqaro standartlar asosida hisobga olish tartibi	394
Shermamatov Sirojiddin Xaydarovich	
Logistika jarayonlarida raqamli yechimlar.....	399
Yarashova Vasila Kamalovna, Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlarning hisobini takomillashtirish.....	403
Abdusaidov S.J.	

TO'G'RIDAN TO'G'RI SUG'URTA QILISH OPERATSIYALARI BO'YICHA DAROMADLARNING HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Abdusaidov S.J.

TDIU Samarqand filiali doktoranti

Annotatsiya: Maqolada to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalarining bugungi muammolari, ular bo'yicha statistik ko'rsatkichlar hamda ularning daromadlari hisobini takomillashtirish bo'yicha mulohazalar bayon qilingan.

Kalit so'zlar: sug'urta, sug'urta xizmatlari, to'g'ridan to'g'ri sug'urta, sug'urta daromadlari, xalqaro standartlar, sug'urta bozori.

Abstract: The article describes today's problems of direct insurance operations, their statistical indicators and considerations for improving the calculation of their income.

Key words: insurance, insurance services, direct insurance, insurance income, international standards, insurance market.

Аннотация: В статье описаны современные проблемы операций прямого страхования, их статистические показатели и соображения по совершенствованию расчета их доходов.

Ключевые слова: страхование, страховые услуги, прямое страхование, страховые доходы, международные стандарты, страховой рынок.

KIRISH

Mamlakatimizda iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta xizmatlarining o'rni alohidadir. Sug'urta xizmatlari korxonalar faoliyatini turli xil fors-major holatlarini va ular kelajakda katta zarar ko'rishlarini oldini olishda yaxshi moliyaviy vositadir. Mamlakatimizda sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlar hisobini takomillashtirishda bir qator muammolar mavjud. Bu muammolar kompaniyalarning samaradorligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Jumladan, risklarni baholash, ma'lumotlarning aniqligi, hisobotlarning murakkabligi, regulyator talablariga rioya qilish, texnologiyalarning yetarli darajada joriy etilmasligi, xarajatlarni boshqarish, risklarni boshqarish strategiyalarining samarasizligi, mijozlar bilan aloqalar va ishchi kuchining malakasi kabi muammolar kompaniyaning umumiy samaradorligi va moliyaviy holatiga sezilarli darajada ta'sir qilishi mumkin. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun strategik yondashuvlar, texnologik yechimlar va samarali boshqaruv tizimlarini joriy etish dolzarb masalalardan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari sug'urta sohasida muhim mavzulardan biri bo'lib, bu borada bir nechta olimlar va tadqiqotchilar fikr yuritgan. Ularning fikrlari, asosan, ushbu sug'urta shaklining samaradorligi, afzalliklari va iqtisodiy ta'siriga qaratilgan. Biz quyida to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha bazi bir olimlarning asosiy fikrlarini keltrib o'tamiz:

Xavfni boshqarish va taqsimlash samaradorligi bo'yicha ayrim iqtisodchi olimlar to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishni xavfni boshqarishning samarali usuli deb bilishadi. Xususan:

Michel Crouhy va Robert Mark kabi olimlar sug'urta kompaniyalarining to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishda risklarni aniq va samarali boshqarishini ta'kidlaydilar. Bu, ularning fikricha, sug'urta kompaniyasiga risklarni diversifikatsiya qilish va mijozlar xavfini aniq hisoblash imkoniyatini beradi.

Dionne G. va Lemyre V. o'z tadqiqotlarida to'g'ridan to'g'ri sug'urta operatsiyalari yordamida sug'urta kompaniyalari xarajatlarni kamaytirib, mijozlarga shaffof xizmat ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lishlarini ta'kidlaydilar.

To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish jarayonida mijozlar bilan bevosita aloqa va shaffoflik bo'yicha ko'plab olimlar to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishning mijozlar bilan to'g'ridan to'g'ri muloqat qilish afzalliklarini ta'kidlaydilar. Iqtisodchi olimlar P.Keller va Schoonhoven o'zlarining olib borgan tadqiqotlarida to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish orqali mijozlarning individual ehtiyojlarini aniq tushunish mumkinligini va kompaniya bilan mijoz o'rtasida shaffoflikni oshirishga olib kelishini takidlashgan. Bu esa mijozlar uchun yuqori darajadagi xizmat va qoniqish olib keladi. Iqtisodchi olim R.S.Cox esa to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishda kompaniyaning mijozlar uchun ko'rsatadigan barcha xizmatlarning tezkorligi va sifati yaxshilanadi deb takidlaydi. To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishda vositachisiz xizmat ko'rsatish jarayonlarni soddalashtiradi va sug'urta hodisalari yuz berganda qoplama jarayonini tezlashtiradi.

Sug'urta xizmatlarining kengayishi va innovatsiyalarni kompaniya faoliyatida keng qo'llanilishi borasida bir qator iqtisodchi olimlar to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari sug'urta mahsulotlarini innovatsiyalashda va ular turlarini yangilash muhim ahamiyat kasb etadi deb hisoblashadi.

Iqtisodchi olimlar P.Schroeder va N.Gatzert to'g'ridan to'g'ri sug'urta operatsiyalari sug'urta kompaniyalariga innovatsion mahsulotlar yaratishga imkon berishini ta'kidlashadi. Ular o'z mijozlari bilan bevosita ishlash orqali yangi xizmatlar va mahsulotlarni tezda yaratishi va ularni moslashtirishi mumkin.

Ba'zi olimlar to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalarida vositachilardan foydalanmaslikning ijobiy va salbiy jihatlarini tahlil qilganlar. J.D.Cummins va A.M. Weiss sug'urta kompaniyalari vositachilardan voz kechib, xarajatlarni sezilarli darajada qisqartirishlari mumkinligini ta'kidlaydilar, ammo bu ayni paytda sug'urta xizmatlarining keng qamrovli bozorlar uchun yanada qiyin bo'lishiga olib kelishi mumkin.

R.E.Hoyt esa, aksincha, vositachilardan foydalanmaslik mijozlar uchun zarur ma'lumot va maslahatlarni olish jarayonini murakkablashtirishi mumkinligini ta'kidlagan. Chunki vositachilar mijozlar uchun maslahatlar va qamrovning optimal shaklini tanlashda yordam berishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan foydalanildi. To'g'ridan to'g'ri sug'urta operatsiyalari bo'yicha daromadlarni hisoblash mexanizmini o'rganishda umumiylikdan individuallikka va aksincha tartibda deduksion yoki induksion usullardan foydalanish samara bersa, abstrakt-mantiqiy fikrlash usuli esa jarayonni tizimli tahlil qilishda ahamiyatlidir. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan, xususan, kuzatish, umumlashtirish, guruhlash, taqqoslash, tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullarini keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bozor iqtisodiyoti sharoitida sug'urta sektori iqtisodiy barqarorlik va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Sug'urta kompaniyalari ko'plab iqtisodiy faoliyatlarni himoya qilishda va moliyaviy yo'qotishlar xavfini kamaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, sug'urta operatsiyalari bo'yicha daromadlarni to'g'ri hisoblash va boshqarish kompaniyalar faoliyatining samaradorligi va rentabelligini oshirishda hal qiluvchi omil ekanligi barchamizga ma'lum.

Sug'urta operatsiyalaridan olinadigan daromadlar sug'urta kompaniyalarining asosiy moliyaviy ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, ularning moliyaviy barqarorligini va bozordagi raqobatbardoshligini belgilaydi. Biroq, sug'urta daromadlarini hisoblashda yuzaga keladigan muammolar, xususan, sug'urta turlarining murakkabligi, turli me'yoriy-huquqiy talablar, hisob-kitob usullaridagi farqlar va boshqa omillar bu sohada takomillashtirish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda.

Sug'urta xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlar daromadlaridan biri to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari orqali olinadigan daromadlardir. To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari sug'urta jarayonida mijoz (sug'urta qildiruvchi) va sug'urta kompaniyasi o'rtasida bevosita tuzilgan shartnomani anglatadi. Bu operatsiyalar vositachilarsiz amalga oshiriladi va sug'urta kompaniyasi to'g'ridan to'g'ri o'z mijozlariga xizmat ko'rsatadi. To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishning afzalliklariquyidagilardan iborat:

- Vositachisiz ish olib borish: sug'urta qilish jarayoni vositachilar (agentlar yoki brokerlar) ishtirokisiz amalga oshiriladi, bu esa jarayonni soddalashtirishi va xarajatlarni kamaytirishi mumkin.
- Shaxsiylashtirilgan xizmat: sug'urta kompaniyasi mijoz bilan to'g'ridan to'g'ri ishlashi tufayli mos xizmatlar ko'rsatishi va mijozlarning individual ehtiyojlarini yaxshiroq tushunishi mumkin.
- Tez va qulay jarayon: sug'urta kompaniyasidan mijoz to'g'ridan to'g'ri xizmatlarni qabul qilib olishi va sug'urta qoplamalarini tezroq olish imkoniga ega bo'ladi.

To'g'ridan to'g'ri sug'urta, odatda, quyidagi sohalarida keng tarqalgan:

1-rasm. To'g'ridan to'g'ri sug'urta keng tarqalgan sohalar.

Shunday qilib, sug'urta kompaniyasi to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish natijasida mijoz bilan bevosita tuzilgan bitim asosida sug'urta hodisasi yuz berganda qoplama olish jarayoni tezlashadi va osonlashadi.

Bugungi global sug'urta bozori o'sib borayotganini ko'rishimiz mumkin. To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari esa bu o'sishda muhim rol o'ynaydi:

- 2022-yilda global sug'urta bozori qiymati 7,4 trillion AQSh dollaridan oshgan, bu esa 2021-yilga nisbatan 4-5% o'sishni ko'rsatgan. To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari umumiy sug'urta faoliyatining katta qismini tashkil qiladi.
- Global ko'rinishda hayot sug'urtasi segmenti to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bo'yicha eng katta ulushga ega bo'lgan, taxminan 45-50%ni tashkil qilgan. Hayotdan boshqa sug'urta segmenti esa 50-55% atrofida ulushni tashkil qilgan.
- AQSh sug'urta bozorida to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha umumiy sug'urta mukofotlari 2022-yilda 1,4 trillion AQSh dollarini tashkil qilgan. Shundan taxminan 55-60% hayot sug'urtasi, qolgan qismi esa mol-mulk va mas'uliyat sug'urtasi bo'lgan.
- Yevropa Ittifoqi davlatlarida sug'urta mukofotlari umumiy hajmi 2022-yilda 1 trillion AQSh dollaridan oshgan. To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilishda hayot sug'urtasi va mol-mulk sug'urtasi segmentlari yetakchilik qilgan, jumladan, Germaniya, Buyuk Britaniya va Fransiya eng yirik bozorlar hisoblanadi.
- Yevropada sug'urta qilingan avtoulovlar soni o'sishda davom etib, 2023-yilda taxminan 280 milliondan ortiq avtomobil sug'urta qilingan.
- Mintaqaviy sug'urta bozorlari quyidagilardir:
- Osiyo-Tinch okeani mintaqasi: to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bozorida 2022-yilda eng katta o'sish kuzatilgan mintaqalardan biri bo'lib, Xitoy, Yaponiya, Hindiston kabi davlatlar yetakchi o'rinda turadi. Xitoy bozorida hayot sug'urtasi sektorida 2022-yilda o'sish 10% ni tashkil qilgan.
- Lotin Amerikasi: bu mintaqada to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bo'yicha operatsiyalar hajmi 2022-yilda taxminan 200 milliard AQSh dollarini tashkil qilgan bo'lsa, 2023-yilga kelib bu ko'rsatkich 5-7% o'sishni ko'rsatgan.

Sug'urta turlari bo'yicha statistikalari.

- Avtomobil sug'urtasi bo'yicha to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish yirik hajmga ega bo'lgan. Masalan, AQShda avtomobil sug'urtasi bo'yicha to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish 2022-yilda 200 milliard AQSh dollaridan ortiq sug'urta mukofotlarini o'z ichiga olgan.
- Sog'liqni saqlash sug'urtasi: jahon bo'ylab to'g'ridan to'g'ri sog'liqni saqlash sug'urtasi bozori 2022-yilda 3 trillion AQSh dollaridan oshgan va yillik o'sish 6-7% ni tashkil qilgan.
- Hayot sug'urtasi bo'yicha to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish segmenti global darajada yillik o'sish sur'ati 4-5% atrofida bo'lgan, umumiy sug'urta mukofotlari hajmi esa 3,7 trillion AQSh dollariga teng bo'lgan.
- Biz to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bo'yicha yirik kompaniyalar faoliyatini tadqiq qilish orqali quyidagi statistik ko'rsatkichlarni aniqladik:
- AXA Group kompaniyasi: bu yirik kompaniya jahon sug'urta bozorida yetakchilardan biri bo'lib, to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bo'yicha daromadi 2022-yilda 130 milliard AQSh dollaridan oshgan.
- Allianz SE kompaniyasi: 2022-yilda Allianz kompaniyasi yillik sug'urta mukofotlari hajmi 110 milliard AQSh dollarini tashkil etgan va kompaniya Yevropa bozorida yetakchi o'rinni egallagan.

- MetLife kompaniyasi: AQShdagi eng yirik sug'urta kompaniyalaridan biri bo'lgan MetLife to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bo'yicha hayot sug'urtasi segmentida 70 milliard AQSh dollaridan oshiq sug'urta mukofotlarini yig'gan.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi qismidagi iqtisodchi olimlarning bildirgan fikrlaridan shuni ko'rish mumkinki, to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari sug'urta kompaniyalari uchun mijozlar bilan to'g'ridan to'g'ri aloqa qilish va shaffof faoliyat ko'rsatish, korxona iqtisodiy samaradorligini oshishi hamda xavflarni boshqarishning eng qulay usuli sifatida qaraladi. Biz tadqiqotimiz natijasida to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlar hisobini takomillashtirish bo'yicha quyidagi taklif va tavsiyalarni ishlab chiqdik:

Birinchidan, kompaniya daromadlarini aniqlashi va ularni turli yo'nalishlar bo'yicha tasniflashi kerak. Kompaniyalar to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish bo'yicha daromatlari qilingan sug'urta shartnomalaridagi mukofotlari, mijozlarga xizmat ko'rsatishdagi daromadlari va boshqa turli xil moliyaviy operatsiyalardan olinadi. Ushbu daromadlarni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida buxgalteriya hisobida tan olish va operatsiyalarni hujjatlashtirishni takomillashtirish zarur:

- Sug'urta shartnomalari bo'yicha olinadigan mukofotlarini aniq hisoblash: Sug'urta shartnomalari bo'yicha olinadigan mukofotlari kompaniyaning asosiy daromad manbalaridan biridir. Har bir tuzilgan sug'urta shartnomasiga bo'yicha sug'urta mukofotlar buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirilishi va ular amortizatsiya qilinishida to'g'ri taqsimlanishi kerak.
- Sug'urta agentlari va vositachilar orqali olinadigan komission daromadlarni to'g'ri hisoblash zarur. Sug'urta agentlari va vositachilar orqali kelgan daromadlar alohida tahlil qilinishi va hisobga olinishi kerak. Buni soddalashtirish uchun texnologik yechimlar kiritish lozim.
- Qayta sug'urta bilan bog'liq daromadlar: sug'urta kompaniyasi qayta sug'urta operatsiyalaridan foyda oladi. Ushbu daromadlar to'g'ri ajratilishi va asosiy daromadlar hisobida aks ettirilishi muhim.

Ikkinchidan, kompaniya buxgalteriya hisobini yuritishni avtomatlashtirishi lozim. Sug'urta kompaniyalari buxgalteriya hisobini yuritishda, jumladan, korxona daromadlarini buxgalteriya hisobida aks ettirishda avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlarini joriy qilish orqali samaradorlikka erishishi mumkin. Bu quyidagi jihatlarni takomillashtirishga yordam beradi:

- Korxona ma'lumotlarni barcha boshqaruv xodimlari tomonidan real vaqt rejimida kuzatib borish imkonini beradi. Sug'urta shartnomalari bo'yicha olinadigan sug'urta mukofotlari va komission daromadlarni korxona boshqaruvchilari tomonidan real vaqtda monitoringini amalga oshirishi, daromadlarni kuzatib borish va o'z vaqtida tahlil qilinishi hamda to'g'ri qarorlarni qabul qilish uchun xizmat qiladi.
- Moliyaviy va boshqaruv hisobotlarni tuzishni avtomatlashtirish: bunda sug'urta kompaniyalarida moliyaviy va boshqaruv hisobotlarini tayyorlashda avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish, xodimlar vaqti va resurslarini tejashga xizmat qiladi va natijada korxona boshqaruvchilari aniqroq moliyaviy ko'rsatkichlarga ega bo'ladi.
- Ma'lumotlarni konsolidatsiya qilish: kompaniyaning turli filiallaridagi ma'lumotlarni birlashtirish va umumiy hisobot yaratish tizimlari bilan moliyaviy hisobotlarni soddalashtirish mumkin.

Uchinchidan, kelajakda bo'lishi mumkin bo'lgan xatarlar va vujudga kelishi mumkin bo'lgan xarajatlarni oldindan hisoblash kerak. Kompaniyalar to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha kelajakda bo'lishi mumkin bo'lgan xavf darajasi aniqlash va zarar ehtimolini hisoblash orqali kompaniya olishi mumkin bo'lgan daromadlar prognozini yaxshilashi mumkin. Bunda quyidagilarni hisobga olish lozim.

- Xatarlar bo'yicha prognozlash: kompaniya aktuar hisobotlarga asoslangan holda kelajakda bo'lishi mumkin bo'lgan xatarlar bo'yicha ko'proq tahlil qilish va ma'lumotlarni o'rganish orqali sug'urta mukofotlarini optimallashtirish mumkin.
- Xarajatlarni minimallashtirish: sug'urta operatsiyalarida korxona tomonidan amalga oshirilayotgan xarajatlarni nazorat qilish, xarajatlarni normalardan oshib ketmasligi uchun ularni aniq kuzatib borishi va bu orqali daromadlarni oshirishi mumkin.

To'rtinchidan, kompaniya o'zining soliq strategiyasini takomillashtirishi lozim. Sug'urta kompaniyalarining yirik soliq to'lovchilar ekanligini hisobga olsak, ular soliq bilan bog'liq xarajatlarning ko'pligi bevosita kompaniya daromadlari hisobida soliq xarajatlari muhim omil hisoblanadi. Kompaniya tomonidan soliq strategiyasini mukammal tashkil etilishi uchun quyidagilarga alohida e'tibor qaratishi lozim.

- Soliq imtiyozlaridan foydalanish: sug'urta kompaniyalari sug'urta faoliyatiga doir bo'lgan soliq imtiyozlari va chegirmalaridan to'liq foydalanish sug'urta kompaniyalarining soliq xarajatlarni kamayishiga olib keladi, bu esa kompaniya sof daromadlarini oshirishga xizmat qiladi.
- Moliyaviy prognoz va soliqlarni rejalashtirish: kompaniya o'z faoliyatini moliyaviy rejalashtirishda alohida soliq siyosatini hisobga olishi va buning natijasida sug'urta operatsiyalarida optimal soliqqa tortish strategiyasini ishlab chiqishi kerak.

Beshinchidan, kompaniya moliyaviy ko'rsatkichlarni doimiy tahlil qilib borish shart. Chunki kompaniya tomonidan moliyaviy ko'rsatkichlarni doimiy tahlil qilib borish va ko'rsatkichlarni to'g'ri o'lchash orqali kompaniya daromadlar hisobini yaxshilashi mumkin. Bunda quyidagilarga e'tibor berish kerak.

- Sug'urta mukofotlari va ziyon koeffitsiyenti: sug'urta kompaniyasi daromadlarini baholashda sug'urta mukofotlarining sug'urta da'volari bilan solishtiriladigan foizini kuzatib borish.
- Likvidlik va rentabellik ko'rsatkichlari: sug'urta kompaniyasining o'zidagi mavjud barcha aktivlari holati va ular likvidlik darajasini doimiy ravishda tahlil qilib borishi zarur va bundan kompaniya foydasini oshirish strategiyasini ishlab chiqishda foydalanishi lozim.

Oltinchidan, hozirgi kundagi yuqori texnologik yechimlardan foydalanish kerak. Chunki kompaniya faoliyatida hozirgi eng zamonaviy texnologiyalardan foydalanish orqali kompaniya daromadlarini buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirish jarayonini yaxshilashi mumkin. Bunda quyidagilarni amalga oshirish talab etiladi.

- Sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili: kompaniya faoliyatida sun'iy intellekt mahsulotlaridan keng foydalanish va katta ma'lumotlar bazasini tahlil qilish jarayonida ulardan foydalanish sug'urta bozoridagi tendensiyalarni aniqlash va kompaniya olishi kutilayotgan daromadlarni prognoz qilish imkonini yaratadi.
- Blokcheyn texnologiyasi: sug'urta operatsiyalarida blokcheyn texnologiyasini qo'llash orqali shaffoflikni oshirish va xavflarni samarali boshqarish imkoniyatiga ega bo'lish mumkin.

Yettinchidan, kompaniya daromadlarini turli xil segmentlarga ajratish va optimallashtirish zarur. Shuning uchun sug'urta kompaniyalari faoliyat yuritishda turli xil sug'urta turlariga ko'ra o'z daromadlarini segmentatsiyalashi zarur hisoblanadi. Bu yondashuv kompaniya turli daromad manbalarini aniqroq tahlil qilishga va kompaniya o'z strategiyalarni moslashga yordam beradi.

- Mahsulotlar bo'yicha segmentatsiya: sug'urta kompaniyalari o'zlari tomonidan yaratilgan sug'urta mahsulotlari, jumladan, hayot sug'urtasi, sog'liqni saqlash sug'urtasi, avtomobil sug'urtasi, ko'chmas mulk sug'urtasi va boshqa sug'urta xizmatlari bo'yicha o'z daromadlarni alohida ajratib ko'rsatishi lozim. Bu kompaniya segmentlar bo'yicha qaysi tur mahsulot ko'proq daromad keltirayotganini aniqlash imkonini beradi va kelajakda qaror qabul qiluvchilar uchun to'g'ri axborot olishga xizmat qiladi.
- Geografik segmentatsiya: sug'urta bozoridagi regional o'zgarishlar daromadlarga sezilarli darajada ta'sir qilishi mumkin. Har bir mintaqa bo'yicha operatsiyalarni tahlil qilib, qaysi hududlarda sug'urta mukofotlari ko'proq yig'ilayotgani aniqlanadi.
- Mijozlar segmentatsiyasi: korporativ va jismoniy shaxslar uchun alohida-alohida daromad tahlillari amalga oshirilishi kerak. Katta korporativ mijozlar ko'pincha ko'proq foyda olib keladi, shuning uchun ularni alohida kuzatish muhim.

Sakkizinchidan, kompaniya vujudga kelishi mumkin bo'lgan risklarni samarali boshqarish zarur. Negaki kompaniya vujudga kelishi mumkin bo'lgan risklarni tahlil qilish va ularni doimiy minimallashtirish sug'urta kompaniyasining daromadlar barqarorligini oshishiga xizmat qiladi.

- Risklarni diversifikatsiya qilish: kompaniya to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalarida kompaniya tomonidan yaratilgan turli xil sug'urta mahsulotlari va mijozlar kesimida segmentlarini diversifikatsiya qilishi natijasida risklarni kengaytirish mumkin. Masalan, hayot sug'urtasi, sog'liq sug'urtasi va mol-mulk sug'urtasi bo'yicha operatsiyalarni tenglashtirish xavf-xatarlarni pasaytiradi.
- Da'vo ziyonlarini monitoring qilish: sug'urta kompaniyalari sug'urta hodisalari yuzasidan da'vo qilish jarayonlarini samarali boshqarishi kerak. Bu jarayonni avtomatlashtirish va ilg'or tahlil vositalari yordamida xatarlarni oldindan ko'rish orqali xarajatlarni kamaytirish mumkin.

To'qqizinchidan, aktuar hisob-kitoblarni takomillashtirish zarur. Chunki ktuarlar sug'urta kompaniyalari uchun risklarni baholaydi va mukofot miqdorlarini aniqlaydi. Ularning faoliyatini yanada takomillashtirish quyidagi yo'llar bilan amalga oshiriladi:

dinamik tariflar tizimini joriy qilish. Sug'urta mukofotlari tariflarini mijozlar xavf darajasiga ko'ra dinamik ravishda o'zgartirib borish daromadlarni oshirishi mumkin. Masalan, hayot sug'urtasi yoki sog'liq sug'urtasida mijozlarning xavf profillarini aniqlab, ularga mos tariflar joriy etish orqali daromadlarni optimallashtirish mumkin;

prognostik aktuar hisob-kitoblar Katta ma'lumotlar tahlili asosida sug'urta bozorida kelajakdagi xavflarni oldindan baholash mumkin. Shunday hisob-kitoblar sug'urta mukofotlarini strategik jihatdan to'g'ri belgilashga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, to'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tashkil etish kompaniya faoliyatining samaradorligini va shaffofligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda to'g'ridan to'g'ri sug'urta mukofotlar va komission daromadlar aniq hisoblanishi, korxona hisob tizimiga avtomatlashtirilgan tizimlar joriy etilishi, kelajakda vujudga kelishi mumkin bo'lgan xatarlar va xarajatlarni to'g'ri nazorat qilish, kompaniya soliq strategiyasini takomillashtirish, segmentatsiya, risklarni boshqarish, aktuar hisob-kitoblar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishi zarur. Ushbu choralar sug'urta kompaniyalariga daromadlarini samarali boshqarishga va moliyaviy barqarorlikni saqlab qolishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 23-oktyabrdagi "Sug'urta bozorini raqamlashtirish va hayot sug'urtasi sohasini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-5265-son qarori.
2. International Financial Reporting Standards. IFRS 17 – Insurance Contracts. <https://www.iasplus.com>
3. Mavrulova N. A. "Strategic development of the insurance services market in Uzbekistan." American Journal of Economics and Business Management 3.2 (2020): 1-8.
4. Соловьева О.В. Разработка методов комплексного анализа прибыли страховой организации: Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата экономических наук. Пермь, 2006.
5. Очилов И.К. Суғурта ташкилотларида бухгалтерия ҳисоби ва молиявий таҳлили методологиясини такомиллаштириш. Иқтисодиёт фанлари доктори (DSc) даражасини олиш учун ёзилган диссертацияси. 2022 й.
6. Ochilov Ilyos. "Sug'urta shartnomalari va to'lov qobiliyatini ta'minlashning moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish." Modern education and development 1.1 (2024): 467-474.
7. Яковлев Михаил Константинович. Бухгалтерский учет в страховых компаниях. Diss. 2009.
8. Корзоватых Жанна Михайловна. "Проблемы бухгалтерского учета в страховых организациях." Вестник университета 10 (2015): 228-233.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

